

Bookreviews

William A. Pelz, *A People's History of Modern Europe*. (Londen: Pluto Press, 2016). 274 p. ISBN 9780745332451.

De oorsprong van het kapitalisme en de moderne industrie – en niet toevallig de wieg van het socialisme en marxisme – ligt in het moderne Europa, waar zich ook een groot aantal politieke revoluties voltrok. Startend met de absolutistische terreur van de Middeleeuwen en eindigend met het gemankeerde Europa van de eenentwintigste eeuw, biedt *A People's History of Modern Europe* van de Amerikaan William A. Pelz op betrokken wijze een historisch overzicht van dit continent aan de hand van het optreden van diegenen die over het algemeen door de *mainstream* geschiedschrijving worden vergeten.

Ik ontmoette William A. Pelz vorig jaar op de conferentie *Before '68* op de Universiteit van East Anglia in Groot-Brittannië. Hij is directeur van het mee-organiserende *Institute of Working Class History* in Chicago en is hoogleraar aan het Elgin Community College. In zijn meest recente boek onderzoekt Pelz de Duitse Boerenoorlogen ten tijde van Thomas Müntzer, de burgerlijke revoluties van de achttiende eeuw, de opkomst van de industriearbeiders in Engeland, de turbulente opkomst van de Russische sovjets, de rol van de Europese arbeidersklasse tijdens de Koude Oorlog en de revolutionaire studentenbeweging van 1968. Vervolgens brengt hij deze geschiedenis naar de tegenwoordige tijd, waarin nog steeds gevochten wordt om een alternatief tot stand te brengen voor een onderdrukkend economisch systeem. De omstandigheden zijn echter dramatisch veranderd. Om dit te onderstrepen baseert hij zich op een wetenschapper die het volgende constateert: 'zowel het traditionele vakbondswerk als de traditionele (socialistische) arbeiderspartijen zijn niet langer in staat om te anticiperen op de veranderingen in de huidige wereld. Globalisering en neoliberale uitdagingen vereisen een nieuwe politiek en praktijk die ze vooralsnog niet kunnen bieden.'

Pelz' toegankelijke en prikkelend getoonzette publicatie biedt de mogelijkheid om de geschiedenis van het Europese werelddeel van onderaf te bekijken en meer precies vanuit het gezichtspunt van het gewone volk. Zijn inleiding gebruikt hij

om zijn werkwijze uiteen te zetten. Hij kijkt daarbij niet uitsluitend naar ‘the people’ in het algemeen maar behandelt ook bijvoorbeeld het imperialisme en de vrouwenstrijd. Het boek besluit met een hoofdstuk getiteld ‘Europe falls into the Twenty-First Century’. Achterin bevindt zich een uitgebreid notenapparaat en index. Ook Nederland en de Nederlanders worden in het boek meegenomen aan de hand van uiteenlopende gebeurtenissen als onder meer de opstand tegen Spanje en Provo. Een voorbeeld van de prikkelende en tegelijk schokkende inhoud zijn de grootschalige verkrachtingen van Duitse vrouwen en meisjes aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. Daarbij behandelt Pelz niet alleen de misdaden van de Russische soldaten, maar ook de omvang van de veel minder bekende verkrachtingen begaan door Amerikaanse bezettingstroepen.

Zowel bij zijn lezing op de eerder genoemde conferentie als ook in het boek maakt Pelz naast conventionele (Europese) bronnen tevens gebruik van de inmiddels openbaar gemaakte dossiers van de Amerikaanse inlichtingendienst. Zo wordt duidelijk hoe de CIA al voor de bouw van de Berlijnse Muur bezig was met het organiseren van clandestiene acties waaronder het stimuleren van de vlucht van hoog opgeleid personeel. Dat betekent overigens niet dat Pelz erg enthousiast is over het reëel bestaande communisme in Oost-Europa. Al snel na de Russische Revolutie honderd jaar geleden bleek er weinig socialistisch meer over te zijn. En na de val van de Sovjet-Unie trad het zogeheten marktstalinisme aan. Pelz haalt een bekende cynische grap uit die tijd aan. Namelijk dat het ‘socialisme in een land’ inmiddels was vervangen door ‘de Apocalyps in een land’. Pelz laat in zijn *A People's History of Modern Europe* overtuigend zien hoe in plaats van de grote mannen in de geschiedenis het juist de gewone mensen – mannen en vrouwen – zijn die de sociale veranderingen tot stand brengen.

Ron Blom, Stadsarchief Amsterdam